

Muusikatoimetajad soovivad

TIIA TEDER

Klassikaraadio peatoimetaja

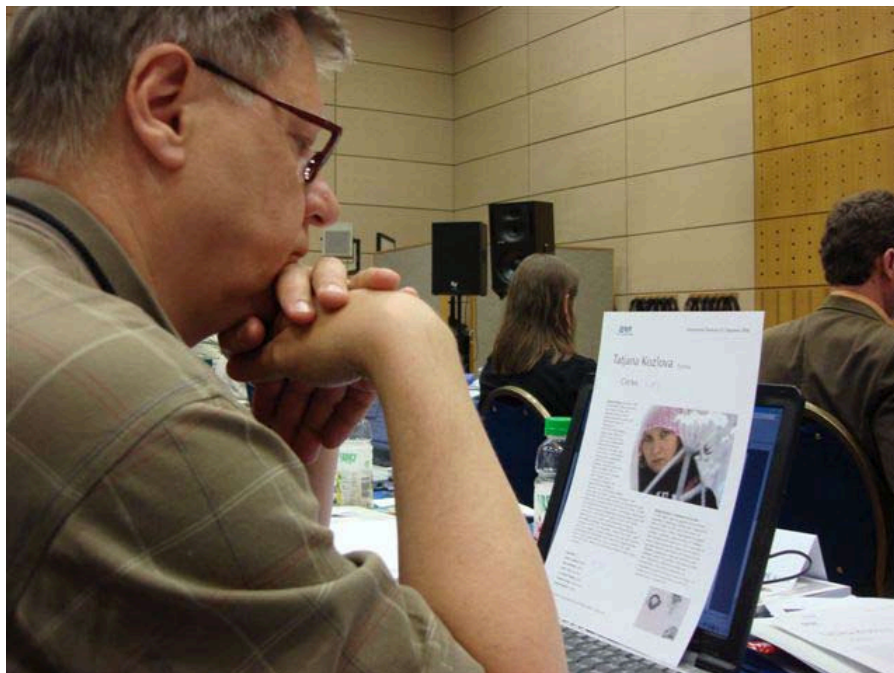
Usimate uue muusika trendide tutvustamiseks 1950. aastatel asutatud rahvusvaheline heliloojate rostrum täidab pool sajandit hiljem sama eesmärgi – viia värske muusikakunst kuulajateni. Vahendid ja meediumid on muutunud, nagu ka heliloojad ja kuulajad. Uus muusika on praegu veel rohkem kultuurimaastiku äärealal kui pool sajandit tagasi. Raadio roll uue muusika salvestaja ja vahendajana on aga endiselt tähtis.

Erinevalt tavalistest loomingukonkursidest, kus žüriis on autoriteetsed heliloojad ja professorid, pakuvad rostrumil teoseid välja rahvusraadiod. Nüüdismuusika ülevaatuseks mõeldud rostrum ongi rohkem raadiotoimetajate kui heliloojate nägu. Hindamissüsteem ja pärjamise retoorika kõneleb soovimisest ja esiletõstmisest. Millised on trendid, mida siis muusikatoimetajad soovivad?

Tänavusel rostrumil oli tunda uusi tuuli. Muusikavalik oli mitmekesisem ja uuksam kui möödunud aastatel. Kuulatud muusikas ei domineerinud vanad koolkonnad, Darmstadt ja prantsuse spektralistid. Heliloomingu žanriteks ja stiilideks lahterdajad olid raskustes.

Rostrum toimus tänavu Iirimaal, Dublini raadiomajas, Euroopa ühe moodsaima klassikaraadio Lyric FM korraldusel. Osalejate arvult oli tänavune rostrum eelmisest väiksem; kahekümne üheksalt maalt pärit raadiote esindajad kuulasid kolme päevaga läbi viiskümmend üks teost. Vähenenud oli ka lõppenud hooaja rostrumiteoste ülemaailmne eetriarv, rostrumi efektiivsuse tähtsaim näitaja. Kokku mängiti rostrumil osalenud palu raadiojaamades 512 korda ja tore oli statistika edetabelist leida enim mängituna mulluse rostrumi noorte kategooria esikohateost, Ülo Kriguli “Jenzeitsi”, mida tutvustati raadiokuulajatele kolmekümne ühes riigis.

Rostrumi arvnäitajate vähenemisel on mitmeid põhjusi. Võitluses kuulajate arvu

Rostrumi hindajad, eri maade raadiote muusikatoimetajad. Kõlab Tatjana Kozlova “Circles”.
FOTO TIIA TEDER

pärast uuendavad raadiod oma programme, raadiote eelarved vähenevad, uue muusika eetriaeg kahaneb. Süinge näide on siin Taani, kus püstitati Euroopa moodsaim raadiomaja, aga rahapuudusel pole raadios enam ajakirjanduslikku muusikaprogrammi ega fondisalvestusi. Möödunud aastal tegi näiteks ka Kanada rahvusraadio CBC läbi suure reformi, mille käigus lõppes sümfooniaorkestri tegevus ja suleti legendaarne muusikasaade “Two New Hours”, kus on intervjuueeritud ka nimekaid eesti muusikuid.

Samas jätkab endiselt eksperimentaalmuusika edendamist Euroopa üks mõjukamaid meediaorganisatsioone Radio France. Prantsuse raadio teeb palju nüüdismuusikakontserte ja stuudiosalvestusi. Erinevalt näiteks Inglismaa BBCst on Radio France'i

uute teoste tellimise poliitika Euroopa-keskne, tellimusi saavad silmapaistvad erinevatest rahvustest heliloojad. Radio France'i tellimuse sai festivaliks “Presence 2010” rostrumi noortekategooria võidu järel ka Ülo Krigul.

Tänavuse rostrumi mõlemad väljavali tud teosed olidki Radio France'i tellitud ja toodetud. Noorte kategooria võitnud 28-aastase Florent Motschi “Mémoire du vent” on lopsakate kujunditega, meisterlikult orkestreeritud ja elegantselt komponeeritud orkestrilugu, mille Radio France tellis “poetiivse ja poeetilise maailmatunnetusega muusika kontserdiks”. Koloriidilt meenutab Motschi helikeel veidi Tulevit. Jaapani helilooja Misato Mochizuki (1969) “L'Heure bleue” oli poeetiline, huvitavate tämbritega, lääne traditsiooni ja aasia hingust ühendav

helipilt, mille lõpus kollaažlik sisselõige. Mochizuki on kogenud orkestrikomponist ja festivalihelilooja, kelle teoseid kirjastab Breitkopf & Härtel.

Kuigi mõlemas väljavalitud loos oli tugev kõlamagnet, kuulamistähelepanu kindistav tämbri- ja rütmipööre, olid need teosed suhteliselt traditsioonilised. Uue kõla otsingul oli rostrumiteostes kasutatud rohkesti ja mitmekesiselt elektroonikat, ümberhäälestatud pille ja pillirühmi ning oli miksitud erinevate kultuuride traditsioonilist muusikat.

Emotsionaalselt tugevamaid kuulamis- elamusi pakkus läti helilooja Santa Ratniece impressionistlik kooripoeem "Saline" Läti Raadio koorile, armeenia luuletaja Hovhannes Shirazi luuleridadele kodusõjast. Kõlaideelt võrreldav oli palestina helilooja Samit Odeh-Tamimi erakordselt jõulise vokaaliga oopus "Shira Shir" Ithzak Katzenelsoni tekstile teosest "Viimase juudi laul". Elektroonilisel ja muusikalisel tekstitöötusel rajanes aust-raallase Damian Barbeleri "Exquisite

Blood", mille aluseks on noore kunstniku Tim Smithi jutt Tiziani maalist "Crucifixion". Austria autori Wolfgang Suppani teos "Weiten und male" kasutas Charles Laughtoni thrilleri "Jahimehe öö" helitükke, efekte ja manipulatsioone ning lõi taas filmi kurjuse õhustikku.

Muljetavaldav oli norra helilooja Ole-Henrik Moe sooloviili ja keelpillikvarteti teose "Longer" hekiline helivõrk, kaleidoskoopiline ja kohati lausa hüpnootiline keelpillihelide mass. Vahendite ökonoomsusest ja vaimukusest eristus argentiina helilooja Oscar Strasnoy taskuoper "Fabula" kontratenorile ja *viola d'amore*'le, esitajateks suurepäraselt näitlevad muusikud Daniel Gogler ja Garth Knox.

Poola helilooja Pawel Mykietini Sümfoonia nr 2 on suurejooneline teos, kus ühinevad paljud nüüdismuusikas huvitavaks peetud omadused – kummastav mäng minevikuga, Goreckit meenutav ekspressiivne uuslihtsus, Sumeralik iroonia. Sümfoonia on vormilt voolavalt kulgev nagu laiekraani film, kahe kulminat-

siooni ja langusega, hullutavate vastasseisude ja kiirendustega.

Rostrumi üllatuslugu oli kanadalanna Nicole Lizée "This Will Not Be Televised" seitsmele mängijale ja plaadimängitajale (*turntablist*'ile). Lizée pööritab teoses sümpleid äratuntavast muusikamaterjalist, näiteks nunnade koor filmist "Helisev muusika"; mängitab rockiriffe ja helikamakaid, sümpleib Van Haleni laulja kõrged noodid jm; mängu juhib *turntablist*, DJ. Oli ka mittemuusikalisi üllatusi. Näiteks hollandi autor Mayke Nas sai suure tähelepanu osaliseks väikese palaga "La belle chocolatière", sest selle juurde pakuti kuulajale šokolaadi.

Eestit esindanud teosed võeti hästi vastu. Tatjana Kozlova "Circles" pälvis tähelepanu värske kõla ja visuaalse väljendusjõu poolest, Galina Grigorjeva "Kanti" kohta rääkis rostrumi president, Kanada helilooja David Jaeger intervjuus Klassikaraadiole erilistest maagiast, mis on Grigorjeva muusikas.

Rostrumiteoseid saab sügisel kuulata Klassikaraadiost.

Tatjana Kozlova.
FOTO INGMAR MUUSIKUS

Rahvusvahelise heliloojate rostrumi tulemused

Väljavalitud teos: Misato Mochizuki (Jaapan) – "L'heure bleue"

Soovitatud teosed: Damian Barbeler (Austraalia) – "Exquisite Blood"; Vladimir Gorlinskiy (Venemaa) – "Ultimate Granular Paradise"; Perttu Haapanen (Soome) – "Ladies' Room"; Nicole Lizée (Kanada) – "This Will Not Be Televised"; Ole-Henrik Moe (Norra) – "Longer"; Pawel Mykietyn (Poola) – Sümfoonia nr 2; Mayke Nas (Holland) – "La belle chocolatière"; Santa Ratniece (Läti) – "Saline"; Jésus Torres (Hispaania) – Akordioni-kontsert.

Alla kolmekümneaastaste heliloojate loomingu hulgast välja valitud teos: Florent Motsch (Prantsusmaa) – "Mémoire du vent"

Soovitatud teosed: Daniel Bjarnason (Island) – "all sounds to silence come"; Vladimir Gorlinskiy (Venemaa) – "Ultimate Granular Paradise"